

Venedik'te Aziz Jerome: Giovanni Bellini ve Yalnız Yaşam Rüyası¹

Hans Belting²

Karlsruhe Sanat ve Tasarım Üniversitesi

Çeviren: Neslihan Uçar Kartoğlu

Venedik Bakış Açısından:

Yaşlılık döneminde dahi Venedik'te (ö. 1516) Rönesans dönemi resmi örneklerini yapmayı sürdüren Giovanni Bellini sıklıkla konu seçiminde net bir yaklaşım sunmuştur. Giorgione kuşağı üzerinden bir değerlendirme yapılırsa sanatçının standart dini ikonografi kurallarına uyduğu söylenebilir. Ancak seçilen temanın kompozisyonu veya konsepti söz konusu olduğunda eseri sipariş veren kişilerden ya da hamiden gelen taleplere yönelik olumlu yanıt vermemiş; işlenecek konunun yaratımı ve tuvale aktarılma sürecindeki tüm kontrolün kendisinde olmasını talep

¹ [Hans Belting'in 2014 yılında kaleme aldığı "St. Jerome in Venice: Giovanni Bellini and the Dream of Solitary Life" makalesinin çevirisidir.] (25 Eylül 2013 tarihinde Floransa'daki Villa I Tatti'de verdiğim "Sanat Olarak Boyama: Giovanni Bellini'ye Yeni Bir Bakış" adlı konferansın bir parçasıdır. Bu etkinlik, I Tatti Mongan Ödülü'nü aldığım vesilesiyle gerçekleştirilmiştir. I Tatti'deki meslektaşlarım Angela Dressen ve Jonathan K. Nelson'a, kütüphane ve şehirdeki yardımları için başta olmak üzere minnettarım. Uffizi'den Angela Conticelli, Conti Bonacossi paneline erişim sağlamamı sağladı. Berlin'de araştırmalarımı destekleyen FU Forscher-Kolleg Bild-Evidenz ekibine ve özellikle Friederike Wille ile olan kişisel alışverişimden dolayı büyük keyif aldım.)

² Hans Belting ile Karlsruhe Sanat ve Tasarım Üniversitesi'nde Sophienstrasse 105, Karlsruhe D-76135, Almanya adresinden iletişime geçebilirsiniz (hbelting@hfg-karlsruhe.de).

Resim 1:

Giovanni Bellini, Aziz Jerome.

Panel resmi; 151 x 113 cm

(Uffizi, Florence, Conti Bonacossi Koleksiyonu; Fotoğraf, Scala/Art Resource, New York.)

girişinde varlığını yakaladığımız efsaneye bakan aslanla sınırlıdır. Öte yandan aziz tarafından iki ince dal ile yapılmış haç, burada onun evinin kutsallığını gösteren bir işaret direği gibi görünür.

Bitkiler ve taşlar, botanik ve jeolojik ayrıntılardan oluşan zengin bir natürmort sunar. Çakıl taşlı karanlık bir derenin yanında taşın üzerinde azizin ayaklarının dibinde gezinen bir kertenkele aniden durmuş gibidir. Yemyeşil yeni sürgünler veren bükülmüş zeytin ağacının üzerinde bir sü-lün oturur. Dikkatli bir gözlem sadece kuş sesleri ve akan suyun kesintiye uğrattığı tam sessizliği vurgulayabilir. Sinema dilini kullanırsak, tüm bunlar uzun süre resimlerin arka planında kalan doğanın yakın çekimidir. Fiziksel doğanın varlığı mekânın gerçekliğini oluşturur. Doğanın aynı yakın çekim görüntüsü, bugün New York'taki Frick koleksiyonunda bulunan Bellini'nin *Ecstasy'deki Aziz Francis* tablosunu da doldurur. Bu durumda, eseri Venedik'teki özel bir koleksiyonda gören Marcantonio Michiel'in neredeyse çağdaş bir tanımına sahibiz. Notlarında, "ön plana kadar tüm paneli (*propinquo*) dolduran, vahşi doğanın [*deserto*] hayranlık verici bir şekilde tamamlanmış ve işlenmiş manzarasını (*paese*)" övüyor.³ Farklı konusuna rağmen, Aziz Francis paneli, tarih ve karakter bakımından Floransa'daki Aziz Jerome'a eşlik eden bir eser olarak kabul edilebilir. Azizin yaşamındaki sıradan bir anlatıyı terk ettiği için, ikonografik araştırmaları şaşırtan, eşit derecede lirik bir gerilim yaratır. Aziz Francis, Petrarch'ın kitabının konusu olarak seçtiği "ıssız yeri" anım-

Peyzaj bizim tarafımızdan dünyadan uzaklaşılın ve insan müdahalesinin yer almadığı bir yerdir.

satan alışılmadık derecede duyarlı bir doğayla çevrelenmiştir (Bkz. aşağıda, bölüm 4).

Ancak Conti Bonacossi Koleksiyonu'ndaki Aziz Hieronymus'un açıklamamız hala eksik. Münzevinin ikametgahının arkasında, resimde en az belirgin olan bir arazi parçası açılır ve işte bu nedenle, iki farklı dünyayı temsil eden iki yer arasında bir geçiş bölgesi olarak görünür. Bir nehir kenarında, çorak bir arazi bölgesi, surlu bir şehrin savunmasını tamamen uzakta tutar. Bu bölge, yalnızca ulaşmak için mesafeyi ölçmemize izin veren uzun ve dolambaçlı bir yol tarafından kesilir. Bu insanın azaltıldığı bölgede bir dişi geyik ve bir karaca özgürce dolaşırken, insanlar yalnızca şehir duvarlarının altında görünürler. Bir Venedik tarzı çan kulesiyle ve diğer tarafta Ravenna'daki San Vitale'ye benzeyen bir tür korunaklı manastırıyla şehir (veya *castello*) gibi nehrin her iki yakasında yerleşim yerleri bulunur. Şehir manzarası "tanımlanabilir yapılardan oluşan enterasan bir çeşitlilik"ten oluştuğundan, topoğrafik imlemeler de çeşitli yorumlara maruz kalmıştır.⁴ Sadece sağ tarafı ahşap kalaslarla şehir kapısına bağlanan nehir üzerindeki yıkık köprü, Bellini'nin zamandaki biçimiyle Rimini'deki eski Roma köprüsünün hakiki bir tasviri gibi görünür. Önemli olan